Eduskunta
Työ- ja elinkeinojaosto

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaoston asiantuntijapyyntö 16.10.2019

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (HE 29/2019 vp)

Pääluokka 32 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Teema: Hiilineutraalitalous ja toimenpiteet ilmastotavoitteiden edistämiseksi. Erityisesti vuoden 2020 valtion talousarvioehdotuksen toimenpiteet ja haasteet ilmastotavoitteiden ja hiilineutraalin Suomen edistämiseksi

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt 16.10.2019 sähköpostilla Energiavirastolta lausuntoa ja asiantuntijaa kuultavaksi kokoukseensa 25.10.2019. Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavaa:

Talousarvioesityksen selvitysosan mukaan siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä resurssitehokkuutta (energia- ja resurssitehokkuus) sekä lisäämällä uusiutuvan energian osuutta energian käytössä. Vähähiilisyyttä ja päästöttömän energiajärjestelmän luomista tukevat politiikkatoimet mahdollistavat talouden kestävän kehityksen.

Energiavirasto lausuu pääluokan 32 momenttien määrärahoista ainoastaan niiltä osin, mihin sen toimivalta ulottuu.

Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen, mom. 32.20.20 (siirtomääräraha 3 v), 3 420 000 euroa

Momentilta rahoitettavia toimenpidekokonaisuuksia ovat energiatehokkuusdirektiivin ja -sopimusten sekä energiakatselmusjärjestelmän toimeenpano, EU-laajuisten tuotteiden energiatehokkuusvaatimuksien aikaansaaminen, kuluttajien energiataloudelliseen käyttäytymiseen vaikuttaminen ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä vaikutusten arviointi ja kansainväliset raportointivelvoitteet.

Energiavirasto toteaa, että määräraha on riittävä ja siirtomäärärahana joustava. Vuoden 2020 määräraha tullaan kohdentamaan pääosin Motiva Oy:n ja maakunnallisten energianeuvojien tekemään energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian edistämistyöhön.

Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen, mom. 32.20.47 (siirtomääräraha 3 v), 8 000 000 euroa

Määrärahaa käytetään valtionavustuslain nojalla annetun sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurituesta vuosina 2018—2021 annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti: 1) investointeihin infrastruktuuriin, joka edistää sähköisen

Energiavirasto
Energimyndigheten
Lintulahdenkuja 4
FI-00530 Helsinki
Puhelin 029 505 0000
Fax 09 622 1911
S-posti kirjaamo@energiavirasto.fi
Internet www.energiavirasto.fi

liikenteen kehittymistä sisältäen muun muassa julkiset pikalatausasemat ja julkisen liikenteen latausjärjestelmät 2) sähköisen liikenteen infrastruktuuriin liittyvän uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin 3) kaasun siirto- ja jakeluverkkojen ulkopuolisten biokaasua tarjoavien tankkausasemien rakentamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää kansallisen biokaasuohjelman toimeenpanoon liittyviin investointi- ja selvityshankkeisiin.

Energiavirasto toimii valtionapuviranomaisena ja järjestää tukiohjelmasta tarjouskilpailun. Vuonna 2020 järjestettävä tarjouskilpailu tulee olemaan jatkoa vuonna 2018 ja 2019 järjestetyille tarjouskilpailuille, jolloin kilpailutettu määräraha on ollut kumpanakin vuonna 3 miljoonaa euroa. Tuen myöntäminen tarjouskilpailun perusteella muodostaa tuen tehokkuutta puoltavan seikan. Suljetussa ja onnistuneessa tarjouskilpailussa yritykset arvioivat juuri sen tukitason, jolla ne ovat valmiita tekemään infrastruktuuri-investoinnit. Tarjouskilpailu kohdentaa määrärahan alhaisimmat tarjoukset antaneille tuen hakijoille. Tämä edesauttaa tuen kohdentumista oikeisiin hankkeisiin.

Energiavirasto toteaa, että sillä ei ole tällä hetkellä tietoa määrärahan kohdentamisesta tarjouskilpailun sekä biokaasuohjelman toimeenpanoon liittyviin investointi- ja selvityshankkeiden kesken. Asiaan vaikuttaa keskeisesti juuri työnsä aloittaneen työ- ja elinkeinoministeriön biokaasutyöryhmän linjaukset. Energiavirasto kuitenkin katsoo, että kilpailutettavaa infrastruktuurimäärärahaa tulisi kasvattaa vuosien 208 ja 2019 tasosta, sillä vuoden 2019 tarjouskilpailussa jätettiin runsaasti tarjouksia.

Uusiutuvan energian tuotantotuki, mom. 32.20.48 (arviomääräraha), 232 550 000 euroa

Määrärahaa käytetään uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa lain mukaisesti 1) syöttötariffin (tuulivoima, biokaasu, puupolttoaineet), 2) metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotuen (tuotantotuen ja sen korotuksena maksettavan kaasutinpreemion) sekä 3) tarjouskilpailuun perustuvan preemiotuen maksamiseen.

Energiavirasto toteaa, että määrärahan suuruus on arvioitu tuotantotukijärjestelmässä olevien voimalaitosten tiedossa olevien sähkön tuotantomäärien, vuoden 2020 sähkön markkinahinnan ja päästöoikeuden hinnan markkinanäkymien perusteella riittäväksi. Tukea maksetaan todennäköisesti ainoastaan syöttötariffin perusteella, koska päästöoikeuden hintatason on arvioitu olevan keskimäärin yli 22 euroa hiilidioksiditonnia kohden, jolloin metsähakkeelle ei makseta tukea. Myöskään tarjouskilpailuun perustuvan preemiotuen voimalaitoksille ei makseta tukea, koska tukijärjestelmään hyväksytyt voimalaitokset eivät valmistu kaupalliseen käyttöön vuoden 2020 aikana.

Päästökaupan epäsuorien vaikutusten kompensaatiotuki, mom. 32.30.46 (arviomääräraha), 78 000 000 euroa

Määrärahaa käytetään päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuesta säädetyn lain mukaisten tukien maksamiseen. Tuella kompensoidaan sähköintensiiviselle teollisuudelle päästökaupasta aiheutuvia epäsuoria kustannuksia. Tavoitteena on sähköintensiivisen vientiteollisuuden kilpailukyvyn turvaaminen ja siten tuotannon säilyminen kotimaassa. Laissa määritellyt hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat voivat

saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi. Tuki on mitoitettu 50 prosenttiin Euroopan komission suuntaviivojen mukaisesta sallitusta enimmäismäärästä. Maksettavan tuen osuus (tuki-intensiteetti) on 37,5 % v. 2020 (40 % v. 2019) ja sen suuruus riippuu päästöoikeuden hinnasta sekä tuen saajan toteutuneesta sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä v. 2019.

Energiavirasto toteaa, että määrärahan suuruus on arvioitu tukeen oikeutettujen yritysten tuotannon ja sähkön kulutuksen sekä päästöoikeuden hinnan markkinanäkymien perusteella riittäväksi. Energiavirasto ymmärtää tukijärjestelmän perustelut, mutta huomauttaa, että sen tehtävänä on myös EU:n päästökauppajärjestelmän toimivuuden edistäminen kansallisena päästökauppaviranomaisena. Parhaiten päästökauppajärjestelmä toimiikin silloin, kun se saa toimia aidosti markkinaehtoisena ohjauskeinona. Vientiteollisuuden kilpailukyvyn turvaaminen olisikin järjestettävä jollain muulla tavalla kuin päästökauppajärjestelmää rapauttavalla keinolla.

Energiaviraston toimintamenot, mom. 32.01.09 (siirtomääräraha 2 v), 6 771 000 euroa

Energiavirasto hoitaa energia- ja ilmastopolitiikan toimeenpanotehtäviä, joita ovat energiamarkkinoiden sekä ilmastotavoitteiden politiikkatoimien toteutumisen valvontaan ja edistämiseen liittyvät virastolle lainsäädännössä asetetut tehtävät. Energiaviraston vastuulle kuuluvat energiamarkkinoiden eli sähkön ja maakaasun tukku- ja vähittäismarkkinoiden sekä sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan valvonta ja edistäminen. Ilmastotavoitteiden politiikkatoimien osalta viraston vastuulle kuuluvat päästökaupan, uusiutuvan energian tukijärjestelmien, biopolttoaineiden kestävyyskriteerien sekä energiatehokkuuden valvonta ja edistäminen. Energiavirasto vastaa myös päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiojärjestelmän toimeenpanosta.

Energiavirasto huomauttaa, että sen määrärahat vuodelle 2020 ovat riittämättömät. Virastolle on annettu uusia lisätehtäviä, mutta näihin ei ole osoitettu lisäresursseja, vaan päinvastoin viraston määrärahoja on aiemmasta leikattu. Tämän johdosta erityisesti viraston uusien tehtävien toimeenpanon valmistelu ja myöhemmin itse toimeenpano vaarantuvat. Tällaisia tehtäviä ovat energiamarkkinoiden osalta sähköriskeihin varautumisen valvonta ja ilmastotavoitteiden osalta päästökaupan ilmaisjakotehtävät sekä kiinteiden biomassojen kestävyyskriteereiden valvonta.

Lisäksi Energiaviraston määrärahojen niukkuus haittaa vakavasti viraston asiakkaita palvelevien ICT-palveluiden ja tietojärjestelmien modernisointia. Tämä tulee heikentämään asiakaspalvelun laatua sekä viraston tuottavuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla Energiavirasto näyttää olevan ainoa toimija, jonka toimintamenoihin osoitetut määrärahat vuodelle 2020 laskevat nykyisestä.

Ylijohtaja Simo Nurmi

Johtaja Pekka Ripatti